

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

18. aprill 2023*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Euroopa vahistamismäärus – Raamotsus 2002/584/JSK – Artikli 1 lõige 3 – Artikli 23 lõige 4 – Liikmesriikidevaheline üleandmiskord – Täitmata jätmise alused – ELL artikli 4 lõige 3 – Lojaalse koostöö kohustus – Euroopa vahistamismääruse täitmise edasilükkamine – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 4 – Ebainimliku või alandava kohtlemise keeld – Raske, krooniline ja potentsiaalselt pöördumatu haigus – Euroopa vahistamismääruse subjektiks oleva isiku tervise kahjustamise tõsine oht

Kohtuasjas C-699/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Corte costituzionale (Itaalia konstitutsioonikohus) 18. novembri 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saab Euroopa Kohtusse 22. novembril 2021, Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluses järgmise isiku suhtes:

E. D. L.,

menetluses osales:

Presidente del Consiglio dei Ministri,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident L. Bay Larsen, kodade presidendid A. Prechal, K. Jürimäe (ettekandja), C. Lycourgos, M. Safjan, L. S. Rossi ja D. Gratsias ning kohtunikud J.-C. Bonichot, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen, M. Gavalec, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik C. Di Bella,

arvestades kirjalikku menetlust ja 27. septembri 2022. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- E. D. L., esindajad: *avvocati* N. Canestrini ja V. Manes,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* S. Faraci,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

- Horvaatia valitsus, esindaja: G. Vidović Mesarek,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja J. M. Hoogveld,
- Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja J. Sawicka,
- Rumeenia valitsus, esindajad: E. Gane, O.-C. Ichim ja A. Wellman,
- Soome valitsus, esindaja: M. Pere,
- Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid ja A. Spina,

olles 1. detsembri 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24), (edaspidi „raamotsus 2002/584“) artikli 1 lõike 3 tõlgendamist, võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 3, 4 ja 35.
- 2 Taotlus on esitatud sellise Euroopa vahistamismääruse täitmise raames Itaalias, mille Općinski sud u Zadru (Zadari esimese astme kohus, Horvaatia) tegi E. D. L-i suhtes, et anda ta kriminaalmenetluse raames kohtu alla.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Raamotsuse 2002/584 põhjendused 6 ja 12 on sõnastatud järgmiselt:

„(6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.

[...]

(12) Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse [ELL] artiklis 6 ja mis on kajastatud [hartas], [...] eelkõige selle VI peatükis. [...]“.

- 4 Raamotsuse artiklis 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ on ette nähtud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [ELL] artiklis 6.“

- 5 Raamotsuse artiklis 3 on loetletud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud alused. Täitmata jätmise vabatahtlikud alused on loetletud raamotsuse artiklites 4 ja 4a.

- 6 Raamotsuse artikkel 23 „Isiku üleandmise tähtajad“ näeb ette:

„1. Tagaotsitav antakse asjaomaste asutuste kokkulepitud päeval võimalikult kiiresti üle.

2. Ta antakse üle hiljemalt kümne päeva jooksul pärast lõppotsuse tegemist Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta.

3. Kui tagaotsitava üleandmist lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul takistavad asjaolud, mis ei sõltu kummastki liikmesriigist, võtavad vahistamismäärust täitev ja vahistamismääruse teinud õigusasutus viivitamata teineteisega ühendust ja lepivad kokku uue üleandmispäeva. Sellisel juhul toimub üleandmine 10 päeva jooksul alates uuest kokkulepitud kuupäevast.

4. Üleandmise võib erandkorras ajutiselt edasi lükata humanitaarsetel põhjustel, näiteks kui on alust arvata, et see ilmselt ohustaks tagaotsitava elu või tervist. Euroopa vahistamismäärus täidetakse, kui nimetatud põhjuseid enam ei ole. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teatab sellest viivitamata vahistamismääruse teinud õigusasutusele ja nad lepivad kokku uues üleandmiskuupäevas. Sellisel juhul toimub üleandmine 10 päeva jooksul alates uuest kokkulepitud kuupäevast.

5. Kui lõigetes 2–4 osutatud tähtaegade möödumisel on isik ikka veel vahi all, vabastatakse ta.“

Itaalia õigus

- 7 22. aprilli 2005. aasta seaduse nr 69 „Sätted riigisisese õiguse kooskõlla viimiseks nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsusega 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta“ (legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d’arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri) (*GURI* nr 98, 29.4.2005, lk 6) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „seadus nr 69/2005“) artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva seadusega rakendatakse riigisiseses õiguses [raamotsuse 2002/584] Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta sätteid osas, milles need sätted ei

ole vastuolus põhiseadusliku korra üliluslike põhimõtetega, mis puudutavad põhiõigusi, isikuvabadusi ja õigust õiglasele menetlusele.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 8 Općinski sud u Zadru (Zadari esimese astme kohus) tegi 9. septembril 2019 Euroopa vahistamismääruse Itaalias elava E. D. L-i suhtes kriminaalmenetluse läbiviimiseks Horvaatias. Teda kahtlustatakse selles, et ta pani 2014. aastal Horvaatia territooriumil toime kuriteo, mis seisnes narkootilise aine valdamises edasiandmise ja müügi eesmärgil.
- 9 Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus, Itaalia) on selle Euroopa vahistamismääruse täitmiseks pädev õigusasutus. E. D. L. esitas nimetatud kohtule mitu meditsiinilist dokumenti, mis tõendavad, et tal esineb olulisi psüühikahäireid. Nende dokumentide alusel määras Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus) E. D. L-ile psühhiaatrilise ekspertiisi.
- 10 Ekspertiisi tulemusel selgus, et E. D. L-il on psüühikahäire, mis vajab medikamentooset ja psühhoteraapilist ravi, et vältida tõenäolisi vaimse seisundi halvenemise episoodide. Ekspertiis näitas ka märkimisväärsed enesetapuohu vangistuse korral. Ekspertiisijärelduse kohaselt ei ole E. D. L. võimeline ravivajaduse tõttu vanglaeluga kohanema.
- 11 Selle ekspertiisi põhjal leidis Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus) ühelt poolt, et Euroopa vahistamismääruse täitmine katkestaks E. D. L-i ravi, mille tagajärjel halveneb tema üldine tervise seisund ning see võib kaasa tuua väga tõsised tagajärjed või isegi enesetapuohu. Teiselt poolt tõdes see kohus, et seaduse nr 69/2005 asjakohased sätted ei näe ette, et seda laadi tervisehäired põhjustavad võiksid Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluses olla alus üleandmisest keeldumiseks.
- 12 Selles kontekstis esitas ta 17. septembri 2020. aasta kohtumäärusega Corte costituzionalele (Itaalia konstitutsioonikohus), kes on käesolevas kohtuasjas eelotsusetaotluse esitanud kohus, küsimuse nende sätete põhiseadusele vastavuse kohta.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab sellega seoses, et küsimused, mis tal tuleb lahendada, puudutavad nii nende sätete kooskõla Itaalia põhiseadusega kui ka liidu õiguse tõlgendamist, mida nendega rakendatakse. Nii nagu seadus nr 69/2005, ei näe raamotsuse 2002/584 artiklid 3, 4 ja 4a Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslike või vabatahtlike aluste hulgas ette olukorda, kus krooniliste ja määramata kestusega tervisehäirete tõttu ohustab üleandmine tõsiselt isiku tervist.
- 14 Samas tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas tagaotsitava tervise kahjustamise ohu saaks nõuetekohaselt ära hoida üleandmise peatamisega raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõike 4 alusel. Ta täpsustab siiski, et see lahendus ei näi olevat sobiv niisuguste krooniliste ja määramata kestusega tervisehäirete korral nagu need, mille all kannatab E. D. L.
- 15 Lisaks meenutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et nii raamotsuse põhjenduses 12 kui ka artikli 1 lõikes 3 on kinnitatud põhimõtet, mille kohaselt ei saa raamotsus 2002/584 liikmesriikide poolt üle võetud kujul muuta kohustust austada põhiõigusi, nagu need on tagatud ELL artiklis 6.

- 16 Just selleks, et vältida olukorda, kus raamotsuse 2002/584 rakendamine tooks kaasa tagaotsitava põhiõiguste rikkumise, on Euroopa Kohus lisaks raamotsuses ette nähtud täitmata jätmise alustele määratlenud ka hindamisraamistiku, mille eesmärk on ühitada kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise ja täitmise nõuded kõnealuste põhiõiguste austamisega.
- 17 Euroopa Kohtu praktika kohaselt on kirjeldatud olukorraga tegemist juhul, kui Euroopa vahistamismääruse täitmise tõttu ähvardaks tagaotsitavat oht, et vahistamismääruse teinud riigis kohaldatakse talle ebainimlikke või alandavaid kinnipidamistingimusi süsteemsete või üldiste puuduste tagajärjel või puuduste tagajärjel, mis puudutavad teatavaid isikute rühmi või teatavaid kinnipidamisasutusi, või oht, et tulenevalt süsteemsetest või üldistest puudustest seoses kohtuvõimu sõltumatusega vahistamismääruse teinud riigis ei järgi tema suhtes läbiviidav menetlus harta artiklis 47 ette nähtud tagatise.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et see kohtupraktika puudutab üksnes olukordi, kus tagaotsitava põhiõiguste rikkumise oht on seotud vahistamismääruse teinud liikmesriigi süsteemsete ja üldiste puudustega, või olukordi, mis puudutavad teatavaid isikute rühmi või kinnipidamisasutusi tervikuna. Talle esitatud küsimused puudutavad aga teistsugust olukorda, nimelt sellist, kus isikul, kelle üleandmist taotletakse, on kroonilised ja määramata kestusega rasked tervisehäired, mis võivad üleandmise korral oluliselt süveneda, eelkõige juhul, kui vahistamismääruse teinud liikmesriik peaks otsustama ta kinnipidamisasutusse paigutada.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seetõttu tekkinud küsimus, kas nimetatud kohtupraktikast tulenevaid põhimõtteid tuleb laiendada sellele olukorrale analoogia alusel. Ta soovib eelkõige teada, kas vahistamismäärust täitval õigusasutusel on kohustus alustada vahistamismääruse teinud õigusasutusega dialoogi ning kas vahistamismäärust täitev õigusasutus võib üleandmismenetluse lõpetada, kui tagaotsitava põhiõiguste riive ohtu ei saa mõistliku aja jooksul välistada.
- 20 Neil asjaoludel otsustas Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:
- „Kas [raamotsuse 2002/584] artikli 1 lõiget 3 tuleb [harta] artikleid 3, 4 ja 35 arvesse võttes tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et kroonilist laadi ja potentsiaalselt pöördumatut rasket haigust põdeva isiku üleandmisega võib kaasneda nimetatud isiku tervise kahjustamise tõsine oht, peab täitev õigusasutus küsima vahistamismääruse teinud õigusasutuselt teavet, mis võimaldab tal viidatud ohu olemasolu välistada, ning tal on kohustus üleandmisest keelduda, kui ta ei saa kõnealuseid kinnitusi mõistliku tähtaja jooksul?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on palunud, et käesoleva eelotsusetaotluse suhtes kohaldataks Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetlust.
- 22 Mõõndes, et E. D. L-i suhtes ei ole rakendatud ühtegi vabadust piiravat meetet, väidab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et esitatud eelotsuse küsimus puudutab Euroopa vahistamismääruse toimimise olulisi aspekte. Lisaks võivad sellel küsimusel olla üldised tagajärjed nii asutustele, kes peavad tegema Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlustes koostööd, kui ka asjaomaste isikute õigustele.

- 23 Kodukorra artikli 105 lõikes 1 on ette nähtud, et kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul, võib Euroopa Kohtu president eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel või erandkorras omal algatusel otsustada, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, lahendada eelotsusetaotluse kiirendatud menetluses, kaldudes kõrvale kodukorra sätetest.
- 24 Sellega seoses väärib meeldetuletamist, et selline kiirendatud menetlus on menetluslik vahend, mille eesmärk on reageerida erakordselt kiireloomulisele olukorrale (21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Käesoleval juhul otsustas Euroopa Kohtu president 20. detsembril 2021, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, jätta käesoleva kohtuotsuse punktis 21 nimetatud taotluse rahuldamata.
- 26 Asjaolu, et kohtuasi puudutab Euroopa vahistamismääruse toimimise üht või mitut olulist aspekti, ei ole nimelt iseenesest põhjus, mis tõendaks erakordse kiireloomulisuse olemasolu, mis on vajalik, et õigustada kiirendatud korras menetlemist. Sama kehtib ka asjaolu suhtes, et esitatud küsimused võivad mõjutada suurt arvu isikuid või õiguslikke olukordi (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 39).
- 27 Arvestades esitatud küsimuse laadi ja tähtsust, otsustas Euroopa Kohtu president siiski menetleda käesolevat kohtuasja kodukorra artikli 53 lõike 3 alusel eelisjärjekorras.

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 28 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõiget 3 tuleb harta artikleid 3, 4 ja 35 arvestades tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus, kes peab Euroopa vahistamismääruse täitmiseks tegema otsuse kroonilist laadi ja potentsiaalselt pöördumatut rasket haigust põdeva isiku üleandmise kohta, on seisukohal, et üleandmisega võib kaasneda nimetatud isiku tervise kahjustamise tõsine oht, peab ta küsima vahistamismääruse teinud õigusasutuselt teavet, mis võimaldab tal sellise ohu välistada, ning tal on kohustus üleandmisest keelduda, kui ta ei saa ohu välistamiseks vajalikke kinnitusi mõistliku aja jooksul.
- 29 Kõigepealt olgu rõhutatud, et kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimuses formaalselt piirdunud ainult raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 tõlgenduse küsimisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohtul esitada talle kõiki liidu õiguse tõlgendamise juhiseid, mis võivad olla tarvilikud eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas see kohus on neile oma küsimustes viidanud või mitte (vt selle kohta 12. detsembri 1990. aasta kohtuotsus *SARPP*, C-241/89, EU:C:1990:459, punkt 8, ja 5. juuni 2018. aasta kohtuotsus *Coman jt*, C-673/16, EU:C:2018:385, punkt 22).
- 30 Pärast seda sissejuhatavat täpsustust tuleb meelde tuletada, et nii liikmesriikide vastastikuse usalduse põhimõte kui ka vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis ise tugineb liikmesriikidevahelisele vastastikusele usaldusele, on liidu õiguses väga olulised, kuna need võimaldavad luua ja säilitada sisepiirideta ala. Vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt on iga liikmesriik kohustatud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala osas eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus *Openbaar Ministerie*

(vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 40, ning 31. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Puig Gordi jt, C-158/21, EU:C:2023:57, punkt 93).

- 31 Liidu õiguse rakendamisel on liikmesriigid seega liidu õiguse alusel kohustatud eeldama, et teised liikmesriigid järgivad põhiõigusi, mistõttu neil puudub nii võimalus nõuda teiselt liikmesriigilt põhiõiguste riigisisest kaitset kõrgemal tasemel, kui on tagatud liidu õigusega, kui ka võimalus kontrollida – välja arvatud erandjuhtudel –, kas teine liikmesriik on tegelikult konkreetset juhul järginud Euroopa Liidus tagatud põhiõigusi (18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (liidu ühinemine EIÕKga), EU:C:2014:2454, punkt 192, ning 31. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Puig Gordi jt, C-158/21, EU:C:2023:57, punkt 94).
- 32 Selles kontekstis on raamotsus 2002/584, mis viib sisse kuritegude toimepanemises süüdi mõistetute või kahtlustatavate üleandmise lihtsustatud ja tõhusa süsteemi, mõeldud hõlbustama ja kiirendama õigusala koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, põhinedes suurel usaldusel, mis peab liikmesriikide vahel olema (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 33 Vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mis selle raamotsuse põhjenduse 6 kohaselt kujutab endast kriminaalasjades tehtava õigusala koostöö „nurgakivi“, on väljendatud raamotsuse artikli 1 lõikes 2, mille kohaselt on liikmesriigid kohustatud mis tahes Euroopa vahistamismääruse täitma selle põhimõtte alusel ja vastavalt raamotsuse sätetele (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Sellest järeldub esiteks, et vahistamismäärust täitvad õigusasutused võivad keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest üksnes põhjustel, mis tulenevad raamotsusest 2002/584, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus (vt selle kohta 31. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Puig Gordi jt, C-158/21, EU:C:2023:57, punktid 69–73). Teiseks, kuivõrd üldreeglik on Euroopa vahistamismääruse täitmine, on täitmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Raamotsuses ei ole aga ette nähtud, et vahistamismäärust täitvad õigusasutused võiksid keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest üksnes põhjusel, et isik, kelle suhtes on tehtud vahistamismäärus, põeb kroonilist laadi ja potentsiaalselt pöördumatut rasket haigust. Arvestades vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala aluseks olevat vastastikuse usalduse põhimõtet, kehtib nimelt eeldus, et tervishoiuteenused ja ravi, mida liikmesriikides selliste haiguste puhul pakutakse, on piisavad (vt analoogia alusel 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus C. K. jt, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, punkt 70), ning seda nii vanglas kui ka alternatiivsete meetmete raames, mille abil tagatakse võimalus anda see isik üle vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustele.
- 36 Raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõikest 4 nähtub siiski, et üleandmise võib ajutiselt edasi lükata erandlikel asjaoludel, eelkõige juhul, kui on tegemist asjaomase isiku elu või tervise ilmse ohustamisega.

- 37 Sellest tulenevalt võib vahistamismäärust täitev õigusasutus tagaotsitava üleandmise ajutiselt peatada, kui objektiivsete asjaolude, nagu arstitõendite või eksperdiarvamuste põhjal on kaalukaid põhjusi arvata, et vahistamismääruse täitmine võib ilmselgelt ohustada selle isiku tervist näiteks tema haiguse või ajutise terviserikke tõttu enne tema üleandmiseks ette nähtud kuupäeva.
- 38 Samas tuleb selle kaalutlusõiguse teostamisel järgida harta artiklit 4, mis keelab muu hulgas ebainimliku ja alandava kohtlemise, ning see keeld on absoluutne, sest see on otseselt seotud inimväärikuse austamisega, millele viitab harta artikkel 1 (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 85, ning 22. novembri 2022. aasta kohtuotsus Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (väljasaatmine – meditsiiniline kanep), C-69/21, EU:C:2022:913, punkt 57).
- 39 Sellega seoses ei saa välistada, et raskelt haige isiku üleandmine võib sellele isikule kaasa tuua reaalse ohu saada koheldud ebainimlikult või alandavalt harta artikli 4 tähenduses, mis on tingitud või teatud juhtudel ei sõltu vahistamismääruse teinud liikmesriigis kättesaadava arstiabi kvaliteedist (vt analoogia alusel 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus C. K. jt, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, punkt 73).
- 40 Selle sätte kohaldamisalasse kuulumiseks peab kohtlemine siiski saavutama teatud minimaalse raskusastme, mis ületab kinnipidamisega paratamatult kaasnevad kannatused (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft (kinnipidamistingimused Ungaris), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, punkt 90).
- 41 Sellise olukorraga on tegemist raskelt haige isiku üleandmise korral, kellel esineb peatse surma oht või kelle puhul on põhjendatult alust arvata, et vaatamata sellele, et peatse surma ohtu ei ole, ähvardab teda reaalne oht tervises seisundi oluliseks, kiireks ja pöördumatuks halvenemiseks või oodatava eluea oluliseks lühenemiseks (vt selle kohta 22. novembri 2022. aasta kohtuotsus Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (väljasaatmine – meditsiiniline kanep), C-69/21, EU:C:2022:913, punktid 63 ja 66).
- 42 Sellest järeldub, et olukorras, kus vahistamismäärust täitval õigusasutusel on talle teada olevate objektiivsete asjaolude põhjal piisavalt alust arvata, et raskelt haige tagaotsitava üleandmisega kaasneb reaalne oht oodatava eluea oluliseks lühenemiseks või tervises seisundi kiireks, tõsiseks ja pöördumatuks halvenemiseks, on see asutus vastavalt harta artiklile 4 kohustatud kasutama raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõikes 4 ette nähtud võimalust ja otsustama üleandmise edasi lükata.
- 43 Sellega seoses tuleb lisada, et raamotsust ja eelkõige selle artikli 23 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et see ei seaks kahtluse alla liikmesriikidevahelise õigusalase koostöö süsteemi tõhusust, mille üheks peamiseks elemendiks on Euroopa vahistamismäärus niisugusena, nagu liidu seadusandja on selle ette näinud (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 See peab nii olema seda enam, et Euroopa vahistamismääruse mehhanismi eesmärk on ka võidelda sellise tagaotsitava isiku karistamata jäämise vastu, kes viibib muul territooriumil kui see, kus teda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises (vt selle kohta 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud õigusasutuse sõltumatus), C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, punkt 62).

- 45 Seetõttu on Euroopa Kohus otsustanud, et eelkõige selleks, et tagada Euroopa vahistamismääruse toimimine, peab ELL artikli 4 lõike 3 esimeses lõigus sätestatud lojaalse koostöö kohustus leidma rakendust vahistamismäärust täitvate ja vahistamismääruse teinud õigusasutuste dialoogis. Lojaalse koostöö põhimõttest tuleneb eelkõige, et liikmesriigid abistavad täielikus vastastikuses austuses üksteist aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 48 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Seega peavad vahistamismääruse teinud ja vahistamismäärust täitvad õigusasutused kriminaalasjades tõhusa koostöö tagamiseks täielikult kasutama raamotsuses 2002/584 ette nähtud vahendeid, et soodustada vastastikust usaldust, millel see koostöö põhineb (vt selle kohta 22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 49 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Sellest järeldub, et käesoleva kohtuotsuse punktis 42 kirjeldatud olukorras, kus vahistamismäärust täitev õigusasutus otsustab harta artiklit 4 arvestades tagaotsitava üleandmise raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõike 4 alusel erandkorras ajutiselt edasi lükata, peab ta paluma, et vahistamismääruse teinud õigusasutus edastaks talle kogu vajaliku teabe, et tagada, et Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva kriminaalmenetluse läbiviimise või tagaotsitava võimaliku kinnipidamise tingimused võimaldavad välistada selles punktis nimetatud ohu (vt analoogia alusel 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 95).
- 48 Kui vahistamismääruse teinud õigusasutus annab sellised tagatised, tuleneb artikli 23 lõikest 4, et Euroopa vahistamismäärus tuleb täita. Nimetatud sätte kohaselt teatab vahistamismäärust täitev õigusasutus sellest viivitamata vahistamismääruse teinud õigusasutusele ja nad lepivad kokku uues üleandmiskuupäevas.
- 49 Sellega seoses tuleb rõhutada, et tagaotsitava erakordselt raske haiguse kroonilisus ja võimalik pikaajalisus ei välista siiski seda, et vahistamismäärust täitev õigusasutus, kes on otsustanud selle isiku üleandmise edasi lükata, saab vahistamismääruse teinud liikmesriigilt kinnituse, et kõnealust haigust ravitakse asjakohaselt selles liikmesriigis kas vanglas või alternatiivsete meetmete raames, mille abil tagatakse võimalus anda see isik üle kõnealuse liikmesriigi õigusasutustele.
- 50 Ei saa siiski välistada, et erandlikel asjaoludel, võttes arvesse vahistamismääruse teinud õigusasutuse esitatud teavet ja mis tahes muud teavet, mis vahistamismäärust täitval õigusasutusel on, jõuab viimati nimetatud asutus järeldusele, et ühelt poolt on piisavalt alust arvata, et vahistamismääruse teinud liikmesriigile üleandmise korral ähvardab tagaotsitavat selline oht, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 42, ning teiselt poolt ei saa seda ohtu mõistliku aja jooksul kõrvaldada.
- 51 Esiteks aga kujutab raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõige 4 endast erandit raamotsuse artikli 23 lõikes 1 sätestatud vahistamismäärust täitva õigusasutuse kohustusest tagada, et tagaotsitav antakse üle võimalikult kiiresti. Seega oleks nii raamotsuse artikli 23 lõike 4 sõnastusega, milles viidatakse üleandmise „ajutiselt“ edasilükkamisele, kui ka selle artikli üldise ülesehitusega vastuolus see, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus võiks sellise ohu vältimiseks lükata tagaotsitava üleandmise edasi märkimisväärselt pikaks ajaks või isegi määramata ajaks. Pealegi

võiks sellisel juhul jääda tagaotsitavale määramata ajaks kohaldatavaks tema suhtes tehtud Euroopa vahistamismäärus ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi võetud sunnimeetmed, isegi kui puudub igasugune reaalne väljavaade, et ta antakse vahistamismääruse teinud liikmesriigile üle.

- 52 Teiseks tuleb niisugusel juhul, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 50, arvesse võtta ka raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõiget 3, mille kohaselt võib põhiõiguste rikkumise ohu esinemine võimaldada vahistamismäärust täitval õigusasutusel erandkorras ja pärast asjakohast hindamist keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest (vt selle kohta 31. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Puig Gordi jt, C-158/21, EU:C:2023:57, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 53 Sellisel juhul ei või vahistamismäärust täitev õigusasutus vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikele 3 harta artiklit 4 arvestades Euroopa vahistamismäärust täita (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 104, ning analoogia alusel 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 66).
- 54 Neil asjaoludel ei ole raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõiget 3 vaja tõlgendada harta artikleid 3 ja 35 arvesse võttes.
- 55 Kõiki eeltoodud põhjendusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõiget 3 ja artikli 23 lõiget 4 tuleb harta artiklit 4 arvestades tõlgendada nii, et
- kui on alust arvata, et tagaotsitava üleandmine Euroopa vahistamismääruse täitmiseks võib ilmselgelt ohustada tema tervist, võib vahistamismäärust täitev õigusasutus üleandmise erandkorras ajutiselt edasi lükata;
 - kui vahistamismäärust täitev õigusasutus, kes peab Euroopa vahistamismääruse täitmiseks tegema otsuse raskelt haige tagaotsitava üleandmise kohta, leiab, et on piisavalt alust arvata, et üleandmisega kaasneb reaalne oht oodatava eluea oluliseks lühenemiseks või tervises seisundi kiireks, tõsiseks ja pöördumatuks halvenemiseks, peab ta üleandmise edasi lükkama ja küsima vahistamismääruse teinud õigusasutuselt kogu teavet, mis puudutab selle isiku suhtes kriminaalmenetluse läbiviimise või tema kinnipidamise tingimusi ning võimalust sellise ohu vältimiseks neid tingimusi tema tervises seisundile vastavalt kohandada;
 - kui vahistamismääruse teinud õigusasutuse esitatud teavet ja kõiki muid vahistamismäärust täitvale õigusasutusele kättesaadavaid andmeid arvestades ilmneb, et seda ohtu ei saa mõistliku aja jooksul kõrvaldada, peab viimati nimetatud asutus keelduma Euroopa vahistamismääruse täitmisest. Kui selle ohu saab aga mõistliku aja jooksul kõrvaldada, tuleb vahistamismääruse teinud õigusasutusega kokku leppida uues üleandmiskuupäevas.

Kohtukulud

- 56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 1 lõiget 3 ja artikli 23 lõiget 4 tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 4 arvestades

tõlgendada nii, et

- **kui on alust arvata, et tagaotsitava üleandmine Euroopa vahistamismääruse täitmiseks võib ilmselgelt ohustada tema tervist, võib vahistamismäärust täitev õigusasutus üleandmise erandkorras ajutiselt edasi lükata;**
- **kui vahistamismäärust täitev õigusasutus, kes peab Euroopa vahistamismääruse täitmiseks tegema otsuse raskelt haige tagaotsitava üleandmise kohta, leiab, et on piisavalt alust arvata, et üleandmisega kaasneb reaalne oht oodatava eluea oluliseks lühenemiseks või tervises seisundi kiireks, tõsiseks ja pöördumatuks halvenemiseks, peab ta üleandmise edasi lükkama ja küsima vahistamismääruse teinud õigusasutuselt kogu teavet, mis puudutab selle isiku suhtes kriminaalmenetluse läbiviimise või tema kinnipidamise tingimusi ning võimalust sellise ohu vältimiseks neid tingimusi tema tervises seisundile vastavalt kohandada;**
- **kui vahistamismääruse teinud õigusasutuse esitatud teavet ja kõiki muid vahistamismäärust täitvale õigusasutusele kättesaadavaid andmeid arvestades ilmneb, et seda ohtu ei saa mõistliku aja jooksul kõrvaldada, peab viimati nimetatud asutus keelduma Euroopa vahistamismääruse täitmisest. Kui selle ohu saab aga mõistliku aja jooksul kõrvaldada, tuleb vahistamismääruse teinud õigusasutusega kokku leppida uues üleandmiskuupäevas.**

Allkirjad